

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

Víkingur leikur Beethoven

11. september 2014

MENNTA- OG
MENNINGARMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Reykjavíkurborg

Vinsamlegast hafið slökkt á farsímum meðan á tónleikum stendur.

Tónleikagestir eru beðnir um að klappa aðeins í lok tónverka.

Tónleikarnir eru í beinni útsendingu á Rás 1 og verða aðgengilegir í tvær vikur á www.ruv.is.

Áætluð tímalengd verka:

Largo mistico: 13'00"

Píanókoncert: 38'00"

Sinfónía nr. 6: 40'00"

Aðalstyrktaraðili:

GAMMA

@icelandsymphony #sinfo www.sinfonia.is

Víkingur leikur Beethoven

Tónleikar í Eldborg 11. september 2014 » 19:30

Pietari Inkinen hljómsveitarstjóri
Víkingur Heiðar Ólafsson einleikari

Páll Pampichler Pálsson *Largo mistico (2012, frumflutningur á Íslandi)*

Ludwig van Beethoven *Píanókonsert nr. 1, op. 15 (1797)*
Allegro con brio
Largo
Rondo: Allegro scherzando

Hlé

Sergej Prokofiev *Sinfónía nr. 6, op. 111 (1947)*
Allegro moderato
Largo
Vivace

Pietari Inkinen

hljómsveitarstjóri

Finnski hljómsveitarstjórinn Pietari Inkinen var skipaður aðalstjórnandi Sinfóníuhljómsveitar Nýja Sjálands 2008 og ári síðar tók hann við stöðu aðalgestastjórnanda Fílharmoníuhljómsveitarinnar í Japan. Inkinen hefur áður stjórnað Sinfóníuhljómsveit Íslands við góðar undirtektir, nú síðast í maí 2013.

Inkinen hefur hlotið einróma lof fyrir tónleikaferðir sínar með Sinfóníuhljómsveit Nýja Sjálands. Í nóvember 2010 hélt hann með sveitina, ásamt bandarísku fiðlustjórnum Hilarý Hahn, í tónleikaferð um Evrópu þar sem meðal annars var leikið í Vínarborg, Luzern, Genf, Frankfurt og Hamborg. Inkinen hefur komið fram sem gestastjórnandi með fjölmörgum hljómsveitum og má þar nefna Staatskapelle Dresden, Útvarpshljómsveitina í Bæjaralandi, La Scala í Mílanó, BBC Sinfóníuhljómsveitina, Sinfóníuhljómsveitina í Birmingham og Fílharmoníuhljómsveitina í Los Angeles.

Inkinen hefur starfað með heimsþekktum einleikurum á borð við Vadim Repin, Jean-Yves Thibaudet, Pinchas Zukerman og Nikolaj Znaider. Hann hefur hlotið mikið lof gagnrýnenda fyrir hljóðritanir sínar á sinfóníum Sibeliúsar fyrir Naxos-útgáfufyrirtækið - síðast í janúar á þessu ári fyrir túlkun sína á 2. sinfóníunni með Fílharmoníuhljómsveitinni í Japan. Þá hefur hann látið til sín taka sem óperustjórnandi og nýlega fékk hann gagnrýndaverðlaun fyrir túlkun sína á *Rínargulli* Wagners í Teatro Massimo í Palermo á Ítalíu.

Inkinen er fiðluleikari og nam hjá Zakhar Bron við tónlistarháskólann í Köln. Hann hefur komið fram sem einleikari með mörgum helstu hljómsveitum Finnlands og lék fiðlukonsert Sibeliúsar með Fílharmoníuhljómsveitinni í Helsinki þegar þess var minnst að öld var liðin frá því að hljómsveitin flutti verkið í fyrsta sinn. Þá hefur hann stjórnað mörgum hljómsveitum frá einleikarapallinum. Inkinen leikur einnig kammertónlist og hefur komið víða fram með Inkinen-tríóinu.

Víkingur Heiðar Ólafsson

einleikari

© Ari Magg

Víkingur Heiðar Ólafsson þreytti frumraun sína með Sinfóníuhljómsveit Íslands árið 2001 og hefur síðan komið fram víða um heim með þekktum tónlistarmönnum og hljómsveitum. Leikur hans hefur víða hlotið umfjöllun og lof: New York Sun hefur sagt hann „fæddan til að spila á píanó“ og Sunday Times hefur kallað hann „rísandi stjörnuþíanista“. Hann hefur hlotið fjölda viðurkenninga fyrir leik sinn, m.a. þrívægis verið valinn Flytjandi ársins á Íslensku tónlistarverðlaununum.

Víkingur fæst jöfnum höndum við tónlist frá endurreisnar-tímabilinu til nútímans. Hann hefur leikið yfir 20 píanó-konserta, þar af frumflutt fjóra eftir íslensk tónskáld. Þá hefur hann gefið út tvo einleiksdiska hjá útgáfufyrirtæki sínu Dirrindí. Nýverið vann hann að gerð sjónvarpsþáttanna Útúrdúr, en önnur séria þáttanna verður á dagskrá hjá RÚV í vetur. Hann er stofnandi og listrænn stjórnandi Reykjavík Midsummer Music tónlistarhátíðarinnar í Hörpu sem valin var viðburður ársins á Íslensku tónlistarverðlaununum 2012.

Veturinn 2014-15 mun Víkingur m.a. koma fram með Sinfóníuhljómsveitum Turku, Winnipeg og Dalarna í Svíþjóð, vinna með svissneska listamanninum Roman Signer á Transart hátíðinni í Bolzano, fara í tónleikaferð um Kanada og frumflytja í Mílanó verkefnið BIRDS sem hann vinnur að ásamt vídeólistamanninum Yann Malka.

Víkingur hefur leikið á píanó frá unga aldri. Hann hóf nám hjá Erlu Stefánsdóttur og síðar Peter Máté við Tónlistarskólann í Reykjavík, stundaði framhaldsnám hjá Jerome Lowenthal og Robert McDonald við Juilliard skólann auk þess að njóta leiðsagnar fjölda annarra tónlistarmanna. Víkingur hlaut ýmsa styrki á námsárunum, m.a. úr Minningarsjóði um Birgi Einarson.

Páll Pampichler Pálsson

Largo mistico

Páll P. Pálsson (f. 1928) stundaði nám við Tónlistarháskólann í heimaborg sinni Graz í Austurríki og fékk stöðu sem trompetleikari við óperuhús borgarinnar aðeins 17 ára gamall. Árið 1949 fór hann til ársdvalar á Íslandi að frumkvæði Dr. Franz Mixa sem starfað hafði hér á fjórða áratugnum. Páll tók við stjórn Lúðrasveitar Reykjavíkur auk þess að leika á trompet í Útvarpshljómsveitinni. Eins og landar hans Viktor Urbancic, Carl Billich, Josef Felzmann, Hans Ploder, Herbert Hriberschek og Jan Moravek, skaut Páll hér rótum og varð 1. trompetleikari í nýstofnaðri Sinfóníuhljómsveit Íslands árið 1950. Hann steig síðan fyrst á stjórnendapall sveitarinnar í Þjóðleikhúsinu 5. febrúar 1957. Haustið 1959 hélt hann til eins árs dvalar í Hamborg og nam þar hljómsveitarstjórn hjá Wilhelm Brückner-Rüggeberg. Páll sagði trompetleikarastöðu sinni lausri og stjórnaði hljómsveitinni af og til í upptökum og á tónleikum næstu árin. Árið 1971 var hann ráðinn fastur stjórnandi SÍ og gegndi þeirri stöðu til ársins 1994. Á ferli sínum stjórnaði hann hljómsveitinni á 213 tónleikum bæði heima og erlendis, m.a. í fyrstu utanlandsferð hennar til Færeyja árið 1977 og hinni eftirminnilegu ferð þegar hljómsveitin spilaði í Musikverein-salnum í Vínarborg í maí 1981. Þá var Páll við stjórnvölinn þegar hljómsveitin heimsótti Grænland fyrst sinfóníuhljómsveita árið 1987. Ótalдар eru allar þær hljóðritanir fyrir Ríkisútvarpið sem Páll stjórnaði en þær skipta sjálfsagt hundruðum. Á ferli sínum sem stjórnandi gerði Páll sér far um að frumflytja á Íslandi öndvegistónverk 20. aldarinnar auk þess sem hann flutti fjölmörg verk íslenskra samtímamanna sinna í fyrsta sinn. Páll kom síðast fram sem hljómsveitarstjóri á vínartónleikum 1997.

Auk þessara starfa kenndi Páll og stjórnaði barnalúðrasveitum Melaskóla frá stofnun þeirra um miðjan 6. áratuginn. Þá kenndi hann við Tónlistarskólann í Reykjavík, var stjórnandi Lúðrasveitar Reykjavíkur frá 1949-1975 og söngstjóri Karalakórs Reykjavíkur frá 1965 til 1991.

Páll lauk við hljómsveitarverk sitt *Largo mistico* í mars 2012. Óopinber undirtitill verksins er „Brostnar vonir“ en í því leitar tónskáldið svara við áleitnum spurningum sem á hann sóttu. Verkið hefst á dulúðugu þriggja tóna grunnmótífi í pákum - spurningu án svars. Óbó kynnir aðalstefið, hina beinu spurningu sem önnur hljóðfæri leitast við að svara. Spurningin verður ágengari og óþolinmæði litar stemninguna eftir því sem svarið dregst - en leyndarmál dapurleikans er eina úrlausnin. Um miðbik verksins ríkir um stund bjartsýni áður en glíman við eilífðarspurninguna hefst á nýjan leik. Undir lokin róast tónlistin, vonin deyr með kalli piccoloflautunnar - og verkið endar loks í anda Georgs Trakl:

Rondel

Verflossen ist das Gold der Tage,
Des Abends braun und blaue Farben:
Des Hirten sanfte Flöten starben
Des Abends blau und braune Farben
Verflossen ist das Gold der Tage.

Hringstefja

Daganna gull er gengið til viðar,
kvöldsins brúnu og bláu litir:
Hljóðpípusöngur smalans dáinn
kvöldsins bláu og brúnu litir
daganna gull er gengið til viðar.

Reynir Axelsson þýddi

Tónlistin á Íslandi

Páll Pampichler Pálsson er ekki aðeins hljómsveitarstjóri og tónskáld heldur líka einkar snjall útsetjari. Ófár eru útsetningar hans á íslenskum og erlendum lögum, m.a. fyrir karlakóra og lúðrasveitir, en þekktust er hljómsveitarútsetning hans á lagi Sigvalda Kaldalóns Á SPRENGISANDI sem nær undantekningalaust hefur hljómað sem aukalag Sinfóníuhljómsveitar Íslands á ferðum hennar innan lands og utan - nú síðast á BBC Proms-tónleikum hljómsveitarinnar í Royal Albert Hall í London.

Ludwig van Beethoven

Píanókonsert nr. 1

C-dúr píanókonsertinn nr. 1 er í raun þriðji píanókonsert Beethovens. Þrettán ára gamall samdi hann konsert í Es-dúr en aðeins einleikspartur hans hefur varðveist. Þá lauk hann við fyrstu gerð píanókonsertsins í B-dúr tveimur árum síðar.

Beethoven samdi C-dúr píanókonsertinn 1796-97 stuttu eftir að hann flutti alfarinn til Vínarborgar. Á þessum árum samdi hann mörg píanóverk en gaf þau ekki út til að geta setið einn að þeim í harðri samkeppni píanóvirtúósa Vínarborgar. Horfði hann til frekari frama í Evrópu sem einleikari. C-dúr konsertinn var frumfluttur í Prag árið 1798 og lék Beethoven sjálfur einleikshlutverkið. Hann flutti konsertinn síðan í Vínarborg árið 1801, sama ár og hann birtist á prenti fyrstur píanókonsertanna. Um þetta leyti var Beethoven farinn að finna fyrir þverrandi heyrn. Í bréfi til vinar síns 1. júní 1801 skrifar hann meðal annars: „Svo oft óska ég þess að þú værir hjá mér. Hann Beethoven þinn er svo óhamingjusamur vegna þess að það dýrmætasta sem ég á - heyrnin - hefur versnað til muna“. Þrátt fyrir þetta lánaðist tónskáldinu að frumflytja alla píanókonserta sína nema þann síðasta.

Tónlistin á Íslandi

Fyrsti píanókonsert Beethovens hljómar nú í 12. sinn á tónleikum Sinfóníuhljómsveitar Íslands. Rögnvaldur Sigurjónsson reið á vaðið á tónleikum í Þjóðleikhúsinu í nóvember 1959 en 5. júní 1964 lék Vladimir Ashkenazy konsertinn í Háskólabíói og markaði sá flutningur upphaf nú ríflega 50 ára farsæls samstarfs hans við Sinfóníuhljómsveitina. Ashkenazy lék konsertinn síðan aftur í árslok 1971 undir stjórn Daniels Barenboim. Síðast hljómaði konsertinn á tónleikum hljómsveitarinnar í Háskólabíói haustið 2006, þá stjórnaði Rumon Gamba en einleikari var Olli Mustonen.

Um 1. píanókonsert Beethovens segir Víkingur Heiðar:

Fyrir mér er sérhver píanókonserta Beethovens eins og sjálfstæður heimur. Konsertinn í C-dúr er bjartur og iðar af nýsprottnu lífi. Jafnvel moll-hljómar eru glæðlegir og eftirvæntingarfullir. Sögumaður leggur af stað þekkta leið en finnur þó ótal nýja staði, jarðneskir tónar leysast þegar síst skyldi upp í himinhvolfin og tíminn stendur kyrr.

Af þeim þremur einleikskadensum sem Beethoven skrifaði við fyrsta þátt konsertsins vel ég að leika þá stærstu - kadensu sem er í raun á við heilan sönötukafla. Hún gjörbreytir hlutföllum þáttarins og konsertsins alls. Í henni skyggnist tónskáldið út fyrir konsertinn og virðist segja „ef þið bara vissuð hve margar dyr ég get opnað“.

Sergej Prokofiev

Sinfónía nr. 6

Tónlistin á Íslandi

6. sinfónía Prokofievs hefur aðeins einu sinni hljómað á tónleikum Sinfóníuhljómsveitar Íslands. Það var úrúgvæski hljómsveitarstjórinn Carlos Kalmar sem stjórnaði verkinu á tónleikum í Háskólabíói í febrúar 2006.

Sergej Prokofiev (1891-1953) samdi fyrstu fjórar sinfóníur sínar á árunum 1916 til 1930. Fimmta sinfónían, sem höfundurinn kallaði sinfóníu um mikilleik mannshugans, leit ekki dagsins ljós fyrr en tæpum fimmtán árum síðar. Skömmu eftir lok seinni heimsstyrjaldarinnar setti Prokofiev hugmyndir að nýrri sinfóníu á blað og vorið eftir flutti hann til þorpsins Nikolina Gora vestur af Moskvu þar sem 6. sinfónían varð til. Yevgeny Mravinsky stjórnaði frumflutningi Leningrad Fílharmoníunnar þann 11. október 1947 en um verkið sagði Prokofiev: „Um þessar mundir fögnum við glæstum sigri okkar en hvert og eitt okkar ber ólæknandi sár. Einn hefur misst ástvin og annar heilsuna. Þessu má ekki gleyma.“ Áheyrundur, sem bjuggust við hetjulegri hljómkviðu í anda 5. sinfóníunnar, urðu fyrir vonbrigðum og voru viðtökurnar hófstílltar. Viðbrögð stjórnarherrana í Kreml voru öllu verri og á fundi sovéska tónskáldafélagsins fimm mánuðum síðar var Prokofiev ásamt Shostakovitsj, Khatsjaturjan og fleirum harðlega gagnrýndur fyrir að semja ruglingslegan hrærigraut með ofuráherslu á dökkan og skelfilegar hliðar veruleikans. Flutningur 6. sinfóníunnar var bannaður og ekki leyfður fyrr en eftir daga tónskáldsins sem lést 5. mars árið 1953, tæpri klukkustund á undan einræðisherranum Stalín.

Tónmál sinfóníunnar er dökkt og rambar oft á barmi hins hefðbundna dúr- og mollkerfis. Stríðstónlist og sorgarmarsar eru allsráðandi og þá sjaldan rofar til er andrúmsloftið líkt og í logninu á undan storminum. Helsta undantekningin er upphaf síðasta kaflans þar sem glaðleg stemningin minnir á 1. sinfóníuna, þá klassísku, stemning sem varir nógu lengi til að vekja hjartsýni. En brátt heyrast drungalegt annað stef fyrsta kaflans - „Ég vildi ekki að litið yrði á lokakaflann sem ánægjuleg endalok - þegar allt kemur til alls má maður ekki gleyma“.

Sigurður Ingví Snorrason

Hljómsveit á tónleikum

11. september 2014

1. FÍÐLA

Nicola Lolli
Sif Margrét Tulinius
Una Sveinbjarnardóttir
Pálína Árnadóttir
Zbigniew Dubik
Mark Reedman
Júliana Elín Kjartansdóttir
Andrzej Kleina
Bryndís Pálsdóttir
Margrét Kristjánsdóttir
Olga Björk Ólafsdóttir
Laufey Sigurðardóttir
Rósa Guðmundsdóttir
Lin Wei

2. FÍÐLA

Gunnhildur Daðadóttir
Helga Þóra Björgvinsdóttir
Ólöf Þorvarðsdóttir
Ágústa María Jónsdóttir
Christian Diethard
Sigurlaug Eðvaldsdóttir
Margrét Þorsteinsdóttir
Greta Guðnadóttir
Roland Hartwell
Dóra Björgvinsdóttir
Þórdís Stross
Kristján Matthíasson

VÍOLA

Þórunn Ósk Marinósdóttir
Svava Bernharðsdóttir
Þórarinn Már Baldursson
Sarah Buckley
Kathryn Harrison
Guðrún Hrund Harðardóttir
Herdís Anna Jónsdóttir
Guðrún Þórarinsdóttir
Eyjólfur Alfreðsson
Sesselja Halldórsdóttir

SELLÓ

Hrafnkell Orri Egilsson
Sigurður Bjarki Gunnarsson
Margrét Árnadóttir
Júlía Mogensen
Ólöf Sigursveinsdóttir
Inga Rós Ingólfssdóttir
Lovísa Fjeldsted
Auður Ingvadóttir

BASSI

Hávarður Tryggvason
Páll Hannesson
Dean Ferrell
Jóhannes Georgsson
Richard Korn
Þórir Jóhannsson

FLAUTA

Hallfríður Ólafsdóttir
Áshildur Haraldsdóttir
Martial Nardeau

ÓBÓ

Daði Kolbeinsson
Peter Tompkins
Matthias Nardeau

KLARÍNETT

Arngunnur Árnadóttir
Einar Jóhannesson
Rúnar Óskarsson
Ármann Helgason

FAGOTT

Brjánn Ingason
Rúnar Vilbergsson
Darri Mikaelsson

HORN

Joseph Ognibene
Stefán Jón Bernharðsson
Þorkell Jónsson
Lilja Valdimarsdóttir

TROMPET

Einar Jónsson
Eiríkur Örn Pálsson
Ásgeir Steingrímsson
Guðmundur Hafsteinsson

BÁSÚNA

Oddur Björnsson
Sigurður Þorbergsson
David Bobroff, bassabásúna

TÚBA

Nimrod Ron

HARPA

Elísabet Waage

PÍANÓ / CELESTA

Anna Guðný Guðmundsdóttir

PÁKUR

Frank Aarnink

SLAGVERK

Steef van Oosterhout
Árni Áskelsson
Kjartan Guðnason
Matthías Hemstock

Anna Kristín Einarsdóttir framkvæmdastjóri
Árni Heimir Ingólfsson listrænn ráðgjafi
Margrét Sigurðsson fjármálafulltrúi
Grimur Grímsson sviðsstjóri

Anna Sigurbjörnsdóttir tónleikastjóri
Hjördís Ástráðsdóttir fræðslustjóri
Margrét Ása Jóhannsdóttir nátna- og skjalavörður
Sigþór J. Guðmundsson sviðsstjóri

Margrét Ragnarsdóttir markaðs- og kynningarstjóri
Greipur Gíslason verkefnastjóri
Una Eyþórsdóttir mannauðsstjóri
Monika Abendroth umsjónarmaður

Baksviðs með Sinfóníuhljómsveit Íslands

Feðgarnir Martial Nardeau og Matthías Nardeau vinna vinnuna sína með lungum og munni.

Matthías: Annars er ég mjög feginn að það hlýnaði í vikunni. Blöðin eru svo viðkvæm fyrir frostinu. **Martial:** Einmitt, það eru alltaf sömu vandræðin með ykkur óbóleikara og þessi blöð. **Matthías:** En hvað með pikkólóflautuna, er hún ekkert að springa?

Það er talsvert mikið loft í meðlimum Sinfóníuhljómsveitar Íslands og sumir þeirra vinna hreinlega við að dæla því út í heiminn í gegnum rör, pípur og ventla. Hljóðfæri þeirra fedga, Martials og Matthíasar Nardeau, tilheyra bæði tréblástursdeild hljómsveitarinnar, þó að annað þeirra, þverflautan, sé reyndar yfirleitt úr málmi.

Óbóíð er viðkvæmt hljóðfæri sem gerir miklar kröfur til óbóleikara sem yfirleitt eru í stanslausum vandræðum með svokölluð „blöð“ sem þeir blása í gegnum. Flautan á sér hins vegar langa hefð og hefur fylgt mannum um árþúsundir í ýmsum formum.

Martial Nardeau settist að með fjölskyldu sinni á Íslandi árið 1982, sama ár og Matthías fæddist suður í Frakklandi. Martial hefur lagt mikið til tónlistarlífsins hér á landi og ferðast víða til tónleikahalds. Matthías Nardeau er meðal unga fólksins í hljómsveitinni sem fer létt með að taka að sér viðkvæmar sólóstrófur á mikilvægum augnablikum.

GAMMA er aðalstyrktaraðili Sinfóníuhljómsveitar Íslands. Við erum stolt af samstarfi okkar við hljómsveitina og ánægð með að geta tekið höndum saman með ástríðufullu fagfólki um þetta mikilvæga starf.

GAMMA
www.gamma.is

SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

Kissin og Ashkenazy

Mið. 1. okt. » 19:30

Fim. 2. okt. » 19:30

Johannes Brahms *Sinfónía nr. 3*

Sergej Rakhmaninov *Píanókoncert nr. 2*

Vladimir Ashkenazy *hljómsveitarstjóri*

Evgeny Kissin *einleikari*

Tryggið ykkur miða í tíma

Evgeny Kissin er tvímælalaust einn mesti píanóleikari samtímans. Hann vakti heimsathygli þegar hann hljóðritaði báða píanókonserta Chopins aðeins 12 ára gamall og hefur um áratugaskeið verið fastagestur í öllum helstu tónleikasölum heims. Samstarf

þeirra Ashkenazys á sér langa sögu og árið 2010 hlutu þeir saman Grammy-verðlaun fyrir hljóðritun sína á píanókonsertum Prokofíevs. Þetta er í fyrsta sinn sem Kissin leikur með Sinfóníuhljómsveit Íslands.

Aðalstyrktaraðili:

GAMMA